

Barangolás a szlovákiai csillagvizsgálókban

A NAGYMIHÁLYI CSILLAGVIZSGÁLÓ

Elérhetőségek:

Levelező cím: Hvezdáreň Michalovce, Hrádok 1, 071 01 Michalovce

Telefon: 00421/566 44 32 60

Email: info@hvezdaren-mi.sk

Web: www.hvezdaren-mi.sk

GPS: 21°53'59,61" E, 48°45'57,64" N

Történelem:

A Nagymihályi Járási Nemzeti Bizottság határozata alapján 1981. december 1-én létrejött a Járási Népi Csillagvizsgáló Nagymihályon. Kezdetben csak néhány irodahelységgel rendelkeztek, amelyek a Námestie osloboditeľov 74. szám alatt voltak. Előadóterem nem lévén a nagyközönségnek nem tudtak előadásokat tartani.

Később az említett JNB úgy határozott, hogy a csillagvizsgáló rendelkezésére bocsátja a Mousson-házat. (Jozef Teodor Mousson impresszionista festő volt.) Ezután megkezdődött az épület rekonstrukciója. Az épület 1986. január 1-től vált használhatóvá. 1987-ben megépült az 5 méteres nagy kupola, s a 3 méteres pedig 1990-ben.

A többi szlovákiai csillagvizsgálóhoz hasonlóan 1990 után többször is változott a neve, az üzemeltetője, az alkalmazottak létszáma, de nem szűnt meg és tovább végezte tevékenységét. Ráadásul 1999. 4. 1-től 2005. 1. 31-ig összevonták a Töketerebes Csillagvizsgálóval, amellyel egy intézményt alkotott. 2002. január 1-től önálló intézményként a Kassai Önkormányzati Kerülethez tartozik.

40 éves tevékenysége alatt csak két igazgatója volt: RNDr. Ján Božík és Mgr. Gabriela Kramáreková. Az épület tatarozását az évek során elhanyagolták, ezért nagyon rossz és veszélyes állapotba került. 2014-ben végre elkészültek a tervek a csillagvizsgáló és a hozzá tartozó park felújítására. A felújítást 2015-ben kezdték el az Európai Regionális Fejlesztési Alap, valamint a Kassai Önkormányzati Kerület támogatásával és 2016-ban fejezték be. Ugyancsak 2016-ban szereztek be egy „utazó” planetáriumot, mellyel a csillagvizsgáló területén kívül tarthatnak előadásokat, ugyanis nem tudtak megfelelő méretű állandó helyet biztosítani egy planetáriumnak.

A felújított épületben már jobb körülmények között folynak az előadások, bemutatók és a tudományos munka is.

A jól felszerelt előadóterem 50, a klubhelyiség 20 férőhelyes. A parkban a Naprendszer égitestjeinek makettjeit tekinthetik meg a látogatók. A felső teraszon távcsöves észlelés és meteorészlelés is végezhető.

2021. január 1-től a Nagymihályi Csillagvizsgáló és a Zempléni Közművelődési Központ egyesítésével létrejött a Zempléni Kulturális Központ és Csillagvizsgáló (Zemplínske kultúrne centrum a hvezdáreň - ZKCaH). A közös intézmény igazgatója Mgr. Alena Navrátilová. A csillagvizsgáló négy alkalmazottjából ketten szakcsillagászok.

Tevékenység:

A csillagvizsgáló, mint speciális intézmény, aktívan részt vesz a tudomány fejlesztésében és a tudományos ismeretek terjesztésében. Ezzel fontos szerepet tölt be a csillagászat és a természettudományok népszerűsítése, tanítása, szakmai kutatása és az észlelési tanácsadás terén a Zempléni régióban.

Az iskolák részére az előírt tananyag kiegészítése céljából vetítéssel egybekötött előadásokat tartanak a csillagdában, de eljárnak az iskolákba is. A nagyközönség számára szintén tartanak előadásokat az aktuális csillagászati, űrkutatási eseményekről, felfedezésekről. Kiállításokat rendeznek szakmai évfordulók alkalmából és évente rendszeresen kiállítják a „Világűr gyerekszemmel” című képzőművészeti verseny legjobb alkotásait. Tanárok részére szemináriumokat tartanak, mivel a csillagászat és űrkutatás nap mint nap újabb felfedezéseket produkál, ezért fontos az új ismeretek elsajátítása. Nagy érdeklődésnek örvendenek a találkozók is ismert csillagászokkal, űrhajósokkal.

Táborokat és expedíciókat szerveznek. A nyári szünetekben alapiskolások részére 6 napos tábort szerveznek. A középiskolások pedig nyári csillagászati gyakorlaton vehetnek részt a Perzeidák meteorraj aktivitásának időszakában. Rendszeresen részt vesznek a „Mit tudsz a csillagokról” című vetélkedő körzeti fordulójának lebonyolításában. Ezen kívül egyéb regionális versenyt is szerveznek. Az eltelt 40 év alatt majdnem 10 000 rendezvényt valósítottak meg, melyeken közel 400 000 látogató vett részt.

Látogatási órák, exkurziók, belépődíjak

A csillagvizsgáló a nyilvánosság részére munkanapokon 7:30 - 15:30 óráig van nyitva, de csoportos látogatásokra a megadott telefonszámon időpontot kell egyeztetni. Az előadóteremben előadásokat és nagyképernyős filmvetítéseket tartanak a csillagvizsgáló műszerparkjának bemutatásával egybekötve. Kedvező időjárás esetén minden szerdán és pénteken (június és a nyári szünet kivételével) esti programot tartanak a nyilvánosság részére.

A belépődíjak a csillagvizsgáló honlapján megtalálhatók.

Planetáriumi programok:

Érdekes programokat kínálnak a hordozható planetáriumban, melyben egyszerre 20 felnőtt, vagy 22 gyerek fér el.

- az óvodások és az alapiskolák 1-3. évfolyamos tanulói számára (az égbolt a csillagképekkel, csillagképek ábrázolása, állatok az égbolton, bolygók, űrkutatás, videoklipek)
- a 4-9. évfolyam tanulói számára (csillagképek, állatöv, a csillagos égbolt mozgása, naprendszer, évszakok, bolygók mozgása, Galaxis, a Világűr szerkezete)
- középiskolások és felnőttek részére (csillagképek, állatöv, a csillagos égbolt mozgása a Föld különböző részein, évszakok, bolygók az éjszakai égbolton, a bolygók mozgása, a Galaxis, a Világűr szerkezete, a Föld tengelyének precessziós mozgása, a csillagok saját mozgása, analemma, koordináták az égbolton, videoklipek)

Távcsövek és műszerek:

A csillagvizsgáló fő műszere egy 150/2250 mm Carl Zeiss Jena Coudé refraktor és egy 130/1500 mm refraktor az 5 méteres kupolában. A Coudé refraktort a fotoszféra észlelésére, rajzolására és bemutatásra használják. A kisebb, 3 méteres kupolában van a 200/1760 mm Cassegrain távcső. Ezen kívül több, kisebb hordozható távcsővel is rendelkeznek, mint pl. a Schmidt-Cassegrain Celestron Nexstar 5 SE 125/1250 mm GoTo automatikus követési rendszerrel, 200/1000 mm Newton

szintén GoTo mechanikán, 100/1000 refraktor, 80 mm átmérőjű 10x nagyítású binokulár, 63/840 Zeiss refraktor és LUNT 60/600 mm naptávcső.

A hordozható planetárium digitális vetítővel van felszerelve. A kupola 5 méter átmérőjű és 3 méter magas.

Népszerűsítő és szakészlelések:

A csillagvizsgáló feladata a nyilvánosság tájékoztatása az aktuális csillagászati jelenségekről és ezek bemutatása a rendelkezésükre álló távcsövek segítségével a csillagvizsgálóban és azon kívül is.

A csillagászati szakészlelések keretén belül a Nap fotoszférájának és a kromoszférajának megfigyelése, a meteorok szabadszemes észlelése, különleges csillagászati jelenségek észlelése, a fényesebb üstökösök vizuális és fotografikus észlelése folyik.

A Nagymihályi Csillagvizsgáló a ČESLOPOL napészlelési csoportban a 120. észlelőhely.

Jelentős sikereket értek el a meteorok szabadszemes észlelésében, amit a kilencvenes évek elejétől rendszeresen végeznek. Ez alatt az idő alatt több mint 22 000 meteort észleltek az expedíciók során, részben a csillagvizsgáló teraszáról is.

Szerkesztette: Molnár Iván

Felhasznált irodalom és forrás:

- Hvezdárne a planetáriá na Slovensku, SÚH Hurbanovo 2015
- A Nagymihályi Csillagvizsgáló hivatalos weboldala

Képmelléklet:

A fotók a Nagymihályi Csillagvizsgáló honlapjáról RNDr. Zdeněk Komárek szíves engedélyével lettek közzéve.

Mousson -ház

A csillagvizsgáló homlokzata a felújítás után

Madártávlatból az épület jellegzetessége a két kupola

Az épület főbejárata

Az öt méter átmérőjű, nagy kupola

A három méter átmérőjű, kis kupola a teraszon

Coudé refraktor a nagy kupolában

Cassegrain reflektor a kis kupolában

Az előadóterem

A klubhelység

Meteorészlelés a terasról

A kitepülésnél használt SC Celestron Nexstar távcső

Napészlelés a Coudé refraktorról a nagy kupolában